

ből adódó koncessziók mellett, a magyar közjognak az államfőre vonatkozó tételes szabályait úgy sikerült — a korlátok ellenére is — új tartalommal megtölteni, hogy az, ha zökkenőkkel is, de belefért, vagy legalábbis bele lehetett helyezni az alkotmányjog kereteibe. Az persze, hogy ez a behelyezés csak később történt meg, s megvalósulását a közjogtudomány logikai és dogmatikus saltomortáléi kísérték — az már ismét új kérdések sorát veti fel. A közjog régi keretének új tartalommal való megtöltése nemcsak a személyes sajátosságokból adódott, nemcsak abból, hogy az ellenforradalom legelső leteleményesének, a nemzeti hadseregnek a fővezére került a kormányzói székbe, hanem inkább abból, hogy a XX. században még mindig rendi jellegzetességeket is mutató államfői funkció a Monarchia széthullása után is alkalmas volt a nemcsak egyszerűen ellenforradalmi államideák recipiálására, de ezeknek már fasiszta értelemben megfogalmazott s sok tekintetben végre is hajtott befogadására.”

Vargvai Gyula a szinte királyivá bő-

vülő jogkörrel rendelkező kormányzó államfői aktusainak alakulását kíséri figyelemmel könyve második részében. Tétéleit igen sok meggyőző adattal bizonyítja. A korszak egyik kulcskérdését, a legitimista—királyválasztó harcot csak a szükséges fokon érinti. Ez inkább erény, mint hiba, hiszen a kérdés — bonyolultságánál és sokrétűségénél fogva — külön, önálló tárgyalást érdemel. Ezt a szerző különben más fórumon már elvégezte.

Összegezve: az olvasó egy igen alapos, jó elemző készségű szerző értékes művét veheti kézbe. Különösen érdekessé és jelentőssé teszi a könyvet az, hogy a mű írója egy személyben jogász és történész, így jogtörténeti vizsgálódásait kellő történeti megalapozottsággal, történeti kutatásait pedig szilárd jogtörténeti fundamentummal tudta ellátni. Így a hadsereg és politika történetéhez fontos adalékot szolgáltat, hadtörténeti szempontból is jelentős könyv, egymagában testesíti meg a jó történeti és a jó jogtörténeti művet.

Speidl Zoltán

VO NGUYEN GIAP:

STRATÉGIA ÉS TAKTIKA A FELSZABADÍTÓ HÁBORÚBAN

(Budapest, Kossuth Könyvkiadó — Zrínyi Katonai Kiadó, 1971., 128 p.)

Könyvtárnyi irodalom elemzi a vietnami háborút, de Giap tábornok személyiségéről és szerepéről egyetlen cikk, tanulmány, vagy könyv sem felel meg. Giap tábornok — a Vietnami Demokratikus Köztársaság miniszterelnök-helyettese és hadügyminisztere, a VDK néphadseregének főparancsnoka — neve közismert az egész világon. Barát és ellenség egyaránt elismeri, hogy Giap tábornok korunk egyik legsikeresebb és legkiemelkedőbb hadvezére.¹ Katonai teoretikusként is számon tartják, aki hadtudományi munkásságával maradandó

értékeket alkotott. Nevéhez számos katonai elméleti és hadtörténeti munka megírása fűződik, amelyekben a gerillaháborúval, a népi háború elméletével és gyakorlatával foglalkozik.

E könyvében is a vietnami nép háborús tapasztalatainak összefoglalását és elméleti általánosítását végzi el. A mű nem terjedelmével, hanem hadtudományi és történeti szempontból nagyon jelentős, és tömör mondanivalójával kelt méltán feltűnést. A szerző szintézisét adja a vietnami nép több mint negyven éve folyó felszabadító fegyveres küzdelmének, a sok vér árán

¹ Giap tábornokot kiváló hadvezérként jellemzik a burzsoá katonai teoretikusok és történészek is. Lásd például *O'Neill, Robert J.: Generál Giap. Politician and Strategist* c. könyvét. (New York, Washinton, 1969.), vagy a népszerű francia polgári *Historia magazine* 1971. 190. számát, amely az utóbbi 30 évben Vietnamban folyt háborúk történetét mutatta be.

szerzett legfontosabb katonai és történelmi tapasztalatoknak.

Könyvében sokoldalúan ábrázolja a népfelkelést és a népi háborút, a harcoló vietnami népet, a politikai és katonai erőket, a bázisok és a hátszország szerepét, a hadvezetés és a hadművészet jellemzőit, valamint a vietnami nép győzelmének legfontosabb forrását — a párt vezető szerepét.

Giap tábornok elemzéséből kitűnik, hogy az elmúlt negyven esztendőben a Vietnami Dolgozók Pártja vezetésével a vietnami nép folytonos harcban állt a függetlenségért, a szabadságért és a szocializmusért, és jelentős diadalokat aratott. Ez annak volt köszönhető, hogy a vietnami nép és hadsereg a párt marxista politikáját és katonai irányvonalát követte, amely — mint Giap tábornok megállapította — „Magában foglalja a háborúra és a hadseregrel vonatkozó marxista—leninista tanítások alkotó alkalmazását hazánk konkrét viszonyaira, összegeződnek benne a népfelkelésben és a népi háborúban szerzett gazdag tapasztalataink. Ez a katonapolitika folytatja és magas szintre fejleszti hadtudományunk évezredes hagyományait, s felhasználja a világorradalomnak a fegyveres harcban szerzett élenjáró tapasztalatait is. Pártunk katonapolitikája fegyveres erőink és népünk legyőzhetetlen zászlaja volt és marad.”²

A szerző kimutatta: a vietnami nép forradalmi harca egyenes folytatása a Vietnam védelméért és építéséért vívott évezredes küzdelemnek. A mű vázlatosan ismerteti azokat a háborúkat, amelyeket a XIX. századig viselt a vietnami nép az idegen hódítók ellen. E népi jellegű felkelésekben és háborúkban kovácsolódtak ki azok a ma is élő haladó vietnami katonai hagyományok, amelyek a vietnami nép tehetőségére és hősiességére épültek. A XIX. század közepétől a francia gyarmatosítók támadták Vietnamot. Mintegy harminc év alatt tudták csak meghódítani, de uralmukat mindig megrengette a vietnami nép ellenállása.

Giap tábornok plasztikus képet fest arról a történelmi küldetésről, amelyet a kommunista párt megalakulása óta betölt. A párt azzal a céllal alakult meg, hogy vezesse a vietnami népet a

forradalom útján, az emberiség történelmének új korszakában — a kapitalizmusból a szocializmusba történő világméretű átmenet korszakában. A második világháború új helyzetet teremtett Vietnamban is. A párt elsődleges célként a nemzeti felszabadítást, központi feladatként a felkelés előkészítését tűzte ki. A párt — nagyszerűen kombinálva a politikai és a fegyveres harcot — helyi jellegű gerillaharcot és részleges felkeléseket robbantott ki. 1945. augusztusi forradalom az egész nép általános felkelése volt, amely szétzúzta a japán militaristák és a báb-kormányzat igáját, s magához ragadva a hatalmat, létrehozta a Vietnami Demokratikus Köztársaságot, Délkelet-Ázsia első népi demokratikus államát.

A győzelmes augusztusi forradalom másnapján a vietnami népnek ismét harcba kellett szállnia a francia gyarmatosítókkal. A vietnami nép *első honvédő háborúja* közel kilenc évig tartott. Az 1954-ben Dien Bien Phu-i történelmi jelentőségű győzelem után a francia kolonialisták kénytelenek voltak aláírni a genfi egyezményt. Helyreállt a béke és a vietnami haza északi része teljesen felszabadult. A francia gyarmatosítók felett aratott győzelem volt az *első nagy diadal a gyarmati országok nemzeti felszabadító háborúinak sorában.*

A vietnami nép megpróbáltatásai azonban nem értek véget, a francia gyarmatosítókat ugyanis az amerikai imperialisták váltották fel, mégpedig azzal a céllal, hogy megszerezzék Vietnam déli részét, s abból neokolonialista katonai bázist hozzanak Észak és a szocialista tábor ellen. Ezúttal az óriási hadipotenciállal rendelkező amerikai imperializmus, a világ csendőre volt az agresszor. Giap tábornok részletesen ábrázolja az elkeseredett politikai harcokban eltelt éveket, és a folytatásaként 1959—1960-ban Dél vidéki körzeteiben láncszerűen kitört felkeléseket. A nép gazdája lett az ország nagyobbik részének. Ezek a győzelmes felkelések vezettek el Ngo Dinh Diem uralmának megdöntéséhez és az amerikaiak „különleges háborúja elleni felszabadító háborúhoz. A vietnami nép belépett a *második honvédő háborújába.* Négy év alatt Dél fegyveres ereje és lakossága

² Vo Nguyen Giap: Stratégia és taktika a felszabadító háborúban. Budapest, 1971., 5—6. o.

lényegében legyőzte az amerikai agresszorok „különleges háborúját”.

A szerző megállapítja, hogy ezt követően az amerikaiak tömegesen vetették be csapataikat és csatlósait a Dél-Vietnam elleni nyílt intervencióba, és megkezdték romboló légi és tengeri háborújukat Észak ellen. A vietnami nép elengedhetetlen harcba kezdett az amerikai agresszor ellen Dél felszabadításáért, Észak védelmére és a haza újraegyesítésére. Giap tábornok szerint „*Forradalmi háború ez, felszabadító háború, az amerikai imperializmus legnagyobb és legkíméletlenebb helyi háborúja ellen*”.³ A dél-vietnami nép és fegyveres erőinek 1968 tavaszán elindított támadássorozata történelmi fordulatot hozott a háborúban: az elleneséget arra kényszerítette, hogy védelembe vonuljon és beismerje a „helyi háború” kudarcát, majd belemenjen háborújának újabb zsákutcájába, a „dezamerikanizáció”-ba és a „vietnamizálás”-ba. Az északi fegyveres erők és a lakosság négy évi hősieles küzdelem után meghátrálásra kényszerítette a vietnamiak számára eddig ismeretlen harcmódban támadó amerikai imperializmus korszerű légierjét. A vietnami nép első ízben kényszerült védekező háborúra, hogy hazájának északi felében sikeresen megvédje önálló szocialista államát. Ezekkel a győzelmekkel a vietnami forradalmi háború új szakaszba lépett.

A vietnami nép a kommunista párt vezetésével évtizedeken át lélegzetvételi szünet nélkül harcolt. Giap tábornok könyvében részletesen ismerteti, milyen gazdag tapasztalatokra tettek szert a hosszú harc alatt. A tapasztalatok főképpen a fegyveres felkészésre, a forradalmi háborúra és a nemzeti felszabadító háborúra vonatkoznak, vagyis a hatalom meghódítására, az imperialista iga lerázására és a honvédő háborúra. Az ellenfelet és az agressziós háború formáját tekintve a vietnami nép a fegyveres felkészés és a forradalmi háború alkalmazásával egymás után győzte le három kontinens három nagy imperialista hatalmát: a japánt, a franciát és az amerikaiakat. A harcmodort illetően a hatalom megszerzéséért részleges felkészést és általános felkészést robbantottak

ki. Hosszan tartó népi háborúval viszonozták a hagyományos gyarmatosító háborúkat. A neokolonializmus agressziós formáival a fegyveres és politikai harcot kombináló népi háborút állították szembe. Megszervezték az amerikai légi kalózok elleni népi háborút. A vietnami nép a legkülönbözőbb történelmi helyzetekben fokozatosan szerezte meg a népi háború tapasztalatait.

Giap tábornok könyvében definiálja a Vietnami Dolgozók Pártja vezetésével folytatott népi háborúk alapvető jellegzetességeit. Engels népi háborúról szóló tanítására alapozva kifejti, hogy a régi korok népi háborúhoz viszonyítva ma a munkásosztály vezette népi háború „a nép által a népért” folyik, s jelentősége, tartalma korunkban a lehető legteljesebb. A vietnami népi háború igazságos háború az imperializmus igazságtalan agressziós háborújával szemben, a szocializmus és a világforradalom érdekeinek szolgálatában. Nemzeti felszabadító háború, egy bátor és kitartó, értelmes és leleményes nemzet háborúja a nagy hadipotenciállal rendelkező agressziós imperialista nagyhatalom ellen. Ezt a nemzeti felszabadító és honvédő háborút a vietnami nép korunk nemzetközi körülményei között vívja, mind jelentősebb segítséget kapva a szocialista világrendszertől, amely igen fontos tényezője a vietnami nép győzelmes harcának.

A szerző a vietnami hadtörténelem vizsgálata során — Lenin háborúról szóló tanítását idézve — nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a népi háborúban milyen koncepció alapján szervezik meg az erőket. Giap tábornok rámutat arra, hogy a koncepciónak tartalmaznia kell az egész nép mozgósításának és fölfegyverzésének tervét és biztosítania kell a nép részvételét a felkészésben, bármilyen formájú háborúban. Emellett ki kell dolgozni a tömegpolitikai erők és a népi fegyveres erők — a népi háború gerincének — haderő- és fegyvernemeinek kiépítési elveit. A Vietnami Dolgozók Pártja sikeresen szervezte meg újtípusú fegyveres erőinek mindhárom kategóriáját — a reguláris erőket, a körzeti csapatokat, a népi milíciát és a gerillaegységeket —, az egész nemzet harcra való mozgósításának és szervezésének

³ Uo. 15. o.

legmegfelelőbb formáját. A szerző részletesen ismerteti a három kategóriához tartozó erők összetételét és szerepét. Jelzi, hogy a három kategóriához tartozó csapatokat megfelelő hadrendben szervezték meg és ésszerűen osztották el a különböző hadászati szektorokban és hadszíntereken. Így vannak helyi és hatalmas mozgatható erők, és a kettőt szoros együttműködésbe hozhatják a kulcsfontosságú pontokon, minden szinten, bárhol az országban.

A mű részletesen vizsgálja — a vietnami történelmi tapasztalatok tükrében — a bázisok és a hátország jelentőségét és szerepét a népi háborúban. Összefoglalja az ezzel kapcsolatos legfontosabb követendő szabályokat és meghatározza a most folyó népi háborúban megvalósítandó feladatokat. Szilárd hátország és egyre jobban kiépülő bázisok és támaszpontok nélkül a népi háború folytatása lehetetlen. Giap tábornok ismerteti a népi háború vezetésének módszerét. Ez a hadvezetési módszer — állapítja meg — ahhoz a népi háborúhoz alkalmazkodik, amelyet egy viszonylag kis területű, nem túl népes ország, Vietnam visel a társadalmi lét minden területén nagy imperialista országok agressziós hadseregeivel szemben. Ennek a hadvezetési módszernek lényegi tartalma abban fejeződik ki, hogy az egész nép háborúját kell megvívni minden téren, összekapcsolni a fegyveres erőket a politikai erőkkel, a fegyveres harcot a politikaival, a fegyveres felkelést a forradalmi háborúval. Az alapvető és döntő harci forma a fegyveres harc, a másik fő harci forma, a politikai harc, a fegyveres harc fejlesztésének egyik alapja és ugyanakkor a támadás egyik módja. Ez a komplex harci folyamat szolgálja a hosszú időtartamú népi háború vitelét, amelyet egyszerre kell folytatni a három stratégiai zónában: a hegyvidéken, a síkságokon és a városokban.

Giap tábornok megindokolja, hogy a vietnami népnek miért kell kitartania a támadó stratégia (hadászat) elve mellett mind a fegyveres felkelésben, mind a forradalmi háborúban. A forradalom — támadás. A felkelés — szintén támadás. A forradalmi háború, egész lefolyását tekintve, támadás. Elő-

fordulhat, hogy bizonyos pillanatokban, bizonyos helyeken védelembe kell vonulni, de csak azért, hogy megteremthessék a támadás folytatásához szükséges feltételeket. A támadás eszméje a vietnami forradalmi háború stratégiájának ideológiai alapja. Emellett a vezetés a hosszan tartó háború stratégiáját is alkalmazza. A népi háború stratégiája — állapítja meg Giap tábornok — a hosszan tartó háború stratégiája. Ez a hosszan tartó háború lényegében az ellenség szünet nélküli ostromát jelenti. Így apránként semmisítik meg, lépésről lépésre szorítják vissza, fokról fokra győzik le, egymásután hiúsítják meg hadászati elgondolásait, és győzelemről győzelemre haladnak a végső diadalig. A hadvezetés fontos elve, hogy az ellenséges erők megsemmisítését össze kell kapcsolni a saját erők megóvásával és növelésével, valamint a néphatalom megszervezésével és megtartásával.

Giap tábornok könyvében egy egész fejezetet szentel a vietnami hadművészet bemutatásának. Erdemes időznünk a hadművészetről adott definícióját: „A hadművészet a hadvezetés mesteri módon való művelése a fegyveres harc problémáinak megoldására. Hadművészetünk tükrözi a fegyveres forradalmi harc általános törvényszerűségeit, és a magunk harcának sajátosságait, vagyis azokat a szálakat, amelyek a fegyveres harcot a politikai harccal, a forradalmi háborút a fegyveres felkeléssel összefűzik.”⁴ Ezután Giap tábornok pontosan meghatározza a hadművészet három alkotórésze, a hadászat, a hadműveleti művészet és a harcászat összefüggéseit és szerepét, majd részletesen tárgyalja a vietnami hadművészet jellemző vonásait. Ezek mindenek előtt abban nyilvánulnak meg, hogy az egész harcoló nép hadművészete; a fegyveres erők támadásának művészete; a „nagy szám kis számmal való legyőzésének” művészete; az ellenség megsemmisítésére való törekvés művészete; a dinamizmus és a kezdeményezés, az elszántság és a rugalmasság, a leleményesség és az alkotószellem, a fortély és a rajtaütés maximális kihasználásával folytatott harc művészete. A vietnami hadművészet az adott felszaba-

⁴ Uo. 85. o.

dító vagy honvédő háború konkrét körülményeihez alkalmazkodva számos hadászati, hadműveleti és harcászati feladatot oldott meg sikerrel. Giap tábornok azzal fejezi be a vietnami hadművészet elemzését, hogy idézi Engels zseniális hadtudományi tételét, amely arról szól, hogy a helyes hadművészeti elvek alkalmazásával a szabadságáért harcoló kis nép hogyan bánhat el naggyal, egy kevésbé erős hadsereg az erősebbel. A szerző művének befejező részében a népi háború pártirányításá-

nak feladataival foglalkozik, amely — mint megállapítja — a győzelem elsődleges tényezője.

Giap tábornok művében alkotó módon továbbfejlesztette a szocialista hadtudományt. Olvasása maradandó élményt jelent, a korunk történelmével, hadtudományával foglalkozó szakemberek számára pedig nélkülözhetetlen forrásanyagot. Giap tábornok könyvét e sorokkal zárja: „Győzni fogunk!”

Ács Tibor

E. KÖNNEMANN:

EINWOHNERWEHREN UND ZEITFREIWILLIGENVERBÄNDE*

(Berlin, Deutscher Militärverlag, 1971., 486 p.)

Kevés olyan szakasza van a legújabbkori német történelemnek, amely annyira a tudományos érdeklődés és kutatás középpontjában állana, mint az 1918-as polgári demokratikus forradalom és az azt követő ellenforradalommal megteremtett weimari köztársaság.

A második világháború után a polgári történettudományban, mindenekelőtt a nyugatnémet történelemtudományban nagy erővel kibontakozó kutatás szakított azzal a hagyománnyal, amely a német nép 1918-as sorsfordulóját — főleg a fasizmus éveiben — a „novemberi bűnözők” aljas tettévé degradálta. De ha el is vetette a forradalom harcosainak és magának a forradalomnak a nyílt diszkreditálását, a szociáldemokrata—nagyfőkés—nagybirtokos érdekszövetség által végrehajtott ellenforradalmat, amely a német szocialista forradalmi erők megsemmisítésének útján a kapitalista osztályellenmozgást korszerűbb formában biztosító weimari állam megteremtéséhez vezetett, a „bolsevista anarchiától” való megmentő és a „tisztá demokráciához” vezető történelmi aktus magasztos piedesztáljára emelte fel.

A történelemhamisítás e legújabb változatával a marxista történettudo-

mány kezdettől fogva éppúgy szemben állt, mint azt megelőzően a novemberi forradalmat ért szitkok áradatával. Ezt tette — és teszi napjainkban is — a történelmi valóság és az e valóságból fakadó történelmi igazság alapján. Mindez pedig azt jelenti, hogy a marxista tudomány az 1918-as novemberi német forradalmat Európa legnagyobb méretű és jelentőségű népforgalmának tekinti a Nagy Októberi Szocialista Forradalom után, amely polgári demokratikus jellege ellenére magában hordta a szocialista forradalomba való átnövés csíráját s ezzel egy szocialista, békeszerető Németország megteremtésének lehetőségét Európa szívében. Hogy ez nem következett be, s a német fejlődés olyan irányt vett, amelyet vett, számos okkal magyarázható. A marxista történettudomány legfontosabb feladatának éppen azt tekinti napjainkban, hogy ezeket az okokat feltárja, az okok mélyén rejlő összefüggéseket és törvényszerűségeket napvilágra hozza s azok ismeretében érthetővé tegye a német proletáriátus 1919-es nagy vereségét és a szociáldemokráciával szövetséges juncker—nagyfőkés kizsákmányoló rend felülkerekedését, amely alig egy évtized után a náci hatalomátvételhez és a né-

* Lakóhelyi védelmi szervezetek és önkéntes alakulatok.